

leek · oc beradhno modhe vplater jac fra mic minom barnom · oc warom arfuum them fornempda herra Karle Vlfson · til prowentone handh · euerdelika · oc til henna fulkompnilse · all thessin gotz · først i Kolbæk sokn j Hornby eet markland jordh · / j Horne eet halft marklandh jordh · oc fyra · peningxland · eet landboboll · vppa Hundenge · j Litla Ekeby fyra ørtogha land jordh · jnnan Rytro · sokn, j Aghult / j Munkathorp sokn · eet halft marklandh jordh · jnnan Vestmanna lande / ther nest j Nærike jnnan Moses sokn j Ræwagrawa / eet halft markland jordh · oc ther medh thessin godz j Kindh oc Sihæredh³ · først j Kisa sokn j Hargh een attung jordh · oc een quærnostrøm widh Fyllengis edhe · oc thesson · thorp Kutubodha · Mala oc Quærnathorp · jtem j Enebo sokn j Westby fæm attunga oc eet thorp som Lindabergh kallas · oc j Kætilstadh sokn j Westerarusa⁴ · half siette attung jordh · / Ware thet oc at nakor the godz æntiggia j Westmanna lande · ælla j thessom hæredhom Kindh oc Sihæredh · funnos · som jac ælla min barn · hafthom ræt til / ælla ⁵wt waro sat⁵ · tha scal fornempde herra Karl Vlfson hafua fulla macht · them fornempda thessin godz skipta oc wenda · suasom Gudh gifuer honom til radha / j thet læghe · ther the thesse samw prowento ærw næmar oc leghlikara liggia / som min tro ær swa wæl til hans som thera war / som thet fore gørrs at han skipter · thet til the prowento gangna / oc bætring epter sino betzto samwiti oc skælum · Oc wil jac mic mino barnom · oc therra bornom arfuum · æ medhan Gudh wil at nokot lifuer epter annat behalda thessa prowento presentera⁶ oc lana / Fiolle thet oc swa · thet Gudh forbiudhe · at min barn dødhin vtan barna arfua / tha hafui biscopin j Westeraross · oc capitulum ther sama stadz fulla macht thet gifua oc lana · oc vm siælarÿcht · oc aminnilse · ther klerkin ægher gøra af thesse prowento / Thet later jac til fornempda herra Karl Vlfson at han thet bewari / oc ofuer eno · wardhe medh biscopenom j Westeraruse oc capitulo epter thÿ Gudh gifuer them til radha · Til thessins brefs · høghre · wisso · ær mit incighle her fore sat · oc til witnisbyrdh · hafuer jac bidhit werdoghan fadher · biscop Thord i Strengeness oc ærlika mæn Bo Jonsson drotzsta j Suerike · herra Birger Vlfson · herra Anund Jonsson riddara / oc min kæra brodher · Jon Gregersson at the thera incighle laten her fore koma. Datum Nycopie anno Domini M^occc^olxxx^oprimo · feria sexta proxima · post festum · Septem fratrum.

24 thessin] thes sin utan avstavingstecken vid radskifte. 27 Lindabergh] Bokstaven i otydlig, möjligen rättad från u. 30 fornempda] Härefter utprickat herra Karle. 34 mino] Så för väntat minom. 38 til] Härefter sannolikt utprickat idher. 43 Datum ... 44 fratrum] Skrivet efter vidimationsbrevets dateringsfras och insignerat här.

³ Enl. OAU avses Sevede härad. Alla de egendomar som härefter uppräknas ligger dock enbart i Kinda härad. ⁴ Avser här Västersrum. Om namnen Västerås och Västersrum, se E. Hellquist, Svensk etymologisk ordbok, s.v. Västerås. ⁵⁻⁵ Jfr Söderwall: utsätia 2 'pansätta'. ⁶ Jfr Söderwall presentera 'föreslå (till ett kyrkligt ämbete)'.

10454

1381 juli 12

Nyköping

Nils Gädda och hans hustru Kristina Magnusdotter överläter för att hedra Gud och för sin egen och sina föräldrars och efterkommandes själågagn och åminnelse, samt med vänners och släktingars råd och samtycke, till biskop Tord (Gunnarsson) och biskopsbordet vid domkyrkan i Strängnäs som evig ägodel en ström med ett ålfiske i Täckhammars fors (i Bärbo socken). Strömmen och fisket ligger vid biskopens kvarn, från en (rå-

märkes)sten till det landstycke där Tyska orden har egendomen Tuna (i Helgona socken). Kristina Magnusdotter har rätteligen ärvt dessa egendomar efter sin far Magnus Ingevaldsson. Även om fisket och strömmen ofta vållat osämja mellan kyrkan å ena sidan och utfärdarna och deras föräldrar å den andra, avhänder sig utfärdarna nu strömmen med fisket och skänker den, till Guds och hans kyrkas ära och för att osämjan ska upphöra, till biskopsbordet i Strängnäs domkyrka med allt som tillhör, samt överläter äganderätten till biskopen och kyrkan på evig tid enligt landslagen. Utfärdarna ger härads hövdingen i Rönö fullmakt att på häradsstinget ge fastebrev på överlåtelsen.

Utfärdarna beseglar tillsammans med de ärliga män som var närvarande vid förlikningen, det vill säga Bo Jonsson, drots i Sverige, riddarna Karl Ulfsson av Tofta, Birger Ulfsson, Anund Jonsson och Erengisle Nilsson, samt Folke Nilsson.

Orig. på perg. (27,0 x 15,3 cm, uppveck 2,2 cm; 19 rader), Uppsala universitetsbibliotek. SDHK nr 11950.

Tryckt: (i nusvensk översättning) i G. Lundberg, Bälunge socken under medeltiden, 1976, s. 73.

Om riddaren Nils Gädde se ÄSF II, s. 44.

Om Kristina Magnusdotter (Hammerstättens) och hennes far Magnus Ingevaldsson se ÄSF I, 238 f.

Om sigillanterna Karl Ulfsson (Sparre av Tofta), Birger Ulfsson (Ulvåstättens), Erengisle Nilsson (Hammerstättens), Anund Jonsson (Lejonansikte) och Folke Nilsson (Ivar Nilssons ätt), se SRM med vidare hänvisningar.

Om Tyska ordens godsbesittningar i Sverige se B. Eimer, Gotland unter dem Deutschen Orden und die Komturei Schweden zu Årsta (1966), s. 53–118; jämför även recension av B. Fritz i HT 1969, s. 491 ff.

Om Täckhammar se DMS, Södermanland 2:3, s. 71 ff.; om Tuna se DMS, Södermanland 2:2, s. 171. Att strömmen och fisket låg vid gränsen mellan Jönäkers och Rönö härader, framgår av att det är härads hövdingen i det sistnämnda som ges fullmakt att ge fasta, även om Täckhammar låg i det förstnämnda.

Om brevet se G. Bendix i PHT 1956, s. 133 f., och Lundberg, a.a., s. 72, och om tvisten om ålfisket se Lundberg, a.a., s. 27 ff.; jämför även brev 1380 14/5 (DS nr 10162).

Brevets formulär är ovanligt såtillvida att Nils Gädde och hans hustru Kristina Magnusdotter framträder växelvis i första person singularis och gemensamt i första person pluralis.

Alla the thetta breff hōra æller seæ · helsom wi Nichlis Gedda riddare / · oc min husfru
 Cristin Magnussadottir ewerdelika mæðbir warom Herra / Gyrom thet allom mannom witir-
 likt oc kunnukt oc kennomps thet vppenbarlika mæðbir thenna brefwe at wi mæðbir sam-
 thykt oc for hugxsadhom godhom wilia · oc mæðbir radhe oc fulbordhe warom winom oc
 5 frendom · hafwm werdhelikom oc hedhirlikom fadhír mæðbir Gudhi · biscop Thordhe oc
 hans domkyrkio i Strengenes til byscopsens boordh wtan alt hindír ælla atirkallan blifwa
 sculande / wnt / gifwith / oc vplatith / til ewerdelika ægho i Gudz hedhir oc hans helghe
 kyrkio oc til waara oc wara foreldra · oc eftirkomanda · siæla rykt oc aminnilse een strøom oc
 eet aala fiskæ i Thekhamars fors · hwilken som liggir widhir byscopsens qweren aff enom steen
 10 oc jn a thet landith som Gudzriddarana ægha godzeth ther kallas Twna · Hwilketh fiskerij oc
 strøom iac Cristin Magnussadottir i retto ærfd fik · eftir min fadhír Magnus Ingeualdson. Æn
 tho / at om thet fiskeriidh oc strømen hafwir ofta dela oc missemmia warith mellan kyrkio a
 ena sidho / oc os oc wara foreldra a andra sidho / · nw badhe til Gudz hedhir oc hans helghe
 kyrkio · oc swa oc ther til at al twedràkt oc missemia thermæðbir nidhir lagdh wardhe tha
 15 antwardhom wi gifwm · oc vplatom then forscifna strøom oc fiskerii domkyrkionne i Strengene-
 nes til · byscopsens boordh mæðbir allo thý honum til hōrir til ewerdelika eghe · oc aff-

4 warom ... 5 frendom] Orden warom, winom och frendom böjda i dativ istället för väntat genitiv, möjligen efter påverkan från prepositionen mæðbir.

hendum han os · oc warom arfw̄m · oc til eygnom han byscopenom oc kyrkionne som før ær sakt til ewerdelika ægho mædhir fastom · oc skæлом oc allom landzlaghom · oc giffw̄m hæratzhyfdhingianom j Rønøhundare fulla makt a thing lysa · thet mædhir fastom oc brefw̄m · a thinge ffore hundare likawiis at wi ther sielfwe nær warom / Oc til stadfestilse oc mere wisso 20 thesse breffs oc thenne gafwo · lætom wi waar inzcigle her ffore hengia · oc bedhoms framledhis ærlika manna inzcigle til witisbyrd · hwille som our thenne dagthingan nær waro swa som fyrst Boo Ioonssons drotztans i Swerighe, herra Karl Wlfsons aff Thyftom · herra Birghir Wlfsons, herra Anund Ionssons, herra Æringisla Nichlissons riddara oc Folka Nichlissons · / Gifwith oc skrifwath i Nykøpunge · areno eftir Gudz byrdh M^o ccc lxxx^o primo, feria sexta 25 post Septem fratrum.

På baksidan: Herra Niclissa Gedda breff vm een strøm som liggir i Thekhamars fors.

Sigill: nr 1–2 saknas; nr 3 endast sigillremsa; nr 4 runt av ofärgat vax med oläslig omskrift, diameter 3,0 cm (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 118; för bättre bevarat ex. se brev 1374 8/9, DS nr 8639); nr 5 runt av ofärgat vax med oläslig omskrift, diameter 3,0 cm (heraldiskt sigill, se SMV II, s. 747); nr 6 endast sigillremsa med spår 30 av text (endast överdelen synlig); nr 7 runt av ofärgat vax med oläslig omskrift, skadat, diameter 3,2 cm (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 23; för bättre bevarat ex. se brev 1378 8/9, DS nr 9799); nr 8 saknas.

18 oc³] Över raden. 22 hwille] Så för väntat hwilke ms.

10455

1381 juli 13

Nyköping

Bo Jonsson, drots i Sverige, utfärdar brev till landbor och hjon på de 3 markland i Vallby (i Vallby socken) som han fått av herr Nils Ulfsson, samt på de 10 öresland (i Vallby) han fått av Tyke Petersson. Efter-som Bo i rätt skifte överlätit dessa egendomar till herr Karl Ulfsson av Tofta, befaller han mottagarna att hädan-efter lyda endast herr Karl och dennes ombud.

Utfärdaren beseglar.

Orig. på perg. (25,6 x 7,8 cm; 7 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11951.

Regest: RPB nr 1610.

Om Nils Ulfsson (Läma), kyrkoherde i Lofta i Småland, se ÄSF I, s. 79 f., 322.

Om Vallby och nämnda personer se DS nr 10450, där Tyke Petersson överläter egendomen i Vallby till Bo Jonsson.

Jac Bo Ionsson drotzate j Swerike · helsar ider · the landbo oc hion · som · byggia oc boa · vppa · thøm · threm · marklandom · j Waldby Gismark · som · jac fik · af herra · Niclisse Vlfson · oc swa · ider som byggen · vppa · thøm · tiio ørislandom · som jac fik · af Tyka · Pætherson · kærlika · medb Gudh / Fore thæn · sculd · at jac hafuer thæssa · fornæmpda · iordher · oc gotz · erlikom man · herra Karle Vlfson af Thøptom · jnnan · rættto 5 skipte vp latet oc vp antwardhat / swasom oss sampde · a · badha sidhor · thý biuder iac ider oc wil · thet af ider hafua · vtan alla · nesægn · at · j swarin · thæssom · fornæmpda erlika · man